

DOMAGOJ VIDOVIĆ

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
Republike Austrije 16, HR-10000 Zagreb
dvidovic@ihj.hr

NACRT ZA VIDONJSKU ANTROPONIMIJU¹

U ovome su radu obrađena prezimena, imena i nadimci sela Vidonje koje se nalazi 15 km jugoistočno od Metkovića na osnovi postojećih dokumenata i istraživanja na terenu. Razvoj imenske formule možemo u kontinuitetu pratiti tek od sredine 17. st. te su nam stoga obrasci za tvorbu imena i nadimaka važni i za tumačenje tvorbenih obrazaca i za tumačenje nastanka prezimena. U svim antroponimijskim slojevima i kategorijama nalazimo zanimljive jezične pojave, a u njima se odražava i izvanjezična zbilja (osobito vanjština i navade stanovništva ovoga kraja).

UVOD

Iako su hrvatski dijalektolozi i onomastičari vrijedno obilazili različite hrvatske krajeve, ipak je do danas ostalo mnogo neistraženih područja. Selo *Vidonje* smješteno 15-ak km jugoistočno od *Metkovića*, na staroj cesti Metković – Neum – Dubrovnik, jedno je od takvih punktova. Zbog konfiguracije terena to je selo imalo najslabije veze s ostatkom Neretvanske doline pa su dobar dio svoje povijesti Vidonjci bili okrenuti hecegovačkim selima *Gracu* i *Neumu* te Dubrovačkom primorju i Pelješcu. To je odredilo taj kraj i govorno. Kako stanovništvo iz ovoga kraja ubrzano otječe u veća središta, posljednji je trenutak da se zabilježe tragovi jedne starije i po mnogočemu drukčije kulture življenja. Sa svakim umiranjem jedne kulture, umire i dio znanja. Ta bi nas činjenica morala zabrinuti čak i ako smo već, kao robovi vlastita vremena, skloni marginaliziranju vlastite prošlosti.

¹ Ovom prigodom zahvaljujem akademiku Petru Šimunoviću koji me je isprva potaknuo na bavljenje ovom temom, a onda me dobrohotnim savjetima pratio i usmjeravao u radu. Zahvaljujem i dr. Anđeli Frančić radi pomoći oko nabavljanja literature i, napose, zbog iskazivanja danas tako rijetkoga ljudskog razumijevanja. Na koncu, zahvaljujem i don Ivici Puljiću i Stanislavu Vukorepu koji su mi bili pri ruci tijekom terenskoga rada.

Vidonje se sastoje od čitavoga niza zaseoka koji su zajedničko ime dobili po župskom središtu i nekoć najvećem zaseoku. Takav tip naselja karakterističan je za političko-teritorijalni ustroj srednjovjekovnoga Zahumlja.² Ime Vidonje nastao je pluralizacijom i toponimizacijom od oblika Vidonja antroponimskoga podrijetla (od posvojnoga pridjeva tvorenoga sufiksom *-jb*³), a da je to i izvorno ime sela pokazuju množinski padeži (*nà Vidonjīn, ù Vidonjima*). Uostalom, oblik *Vidogna*⁴ nalazimo zabilježen u dubrovačkom arhivu. U ovome ćemo radu vidonjske zaseoke samo nabrojiti jer će oni biti tema posebnoga rada o vidonjskoj toponimiji. Dakle, vidonjski zaseoci su: *Bàdžula, Brèstica, Džèletīn, Gàlovići, Glàvice, Gòračići, Jéjavica, Klàčina, Kljètina, Kòbranj Dò, Kòmazīni, Kòsa, Krčevine, Krùšev Dò, Kùti, Medárevine, Mìslina, Mlìnište, Óborina, Obšiváčeva Glàvica, Obšiváčevo Gúvno, Pòdine, Postòlīče, Rèljinovac, Rùžnè Njīve, Sòče, Spīle, Stàjine, Tròja(no)vina, Trúbino Břdo, Vīdonje, Vīsokā Glàvica*. Naselja *Jéjavica, Óborina* i *Obšiváčeva Glavica* mogli bismo nazvati katuništima jer su se nalazila uz pasišta na kojima su pastiri podizali kućice i šatore za privremeni boravak, a odraz su specifičnoga stočarskog načina života koji je nekoć bio dominantan. Katuništa su uništile tek agrarne reforme nakon Drugoga svjetskog rata.

Evo kako se kretao broj stanovnika u selu po crkvenim (do 1857.) i službenim popisima (od 1857.):

popisna godina	broj stanovnika	popisna godina	broj stanovnika
1624.	170	1900.	764
1779.	315	1910.	893
1806.	442	1921.	953
1823.	388	1931.	953
1831.	481	1948.	1147
1842.	507	1953.	1217
1853.	540	1961.	1207
1857.	518	1971.	1069
1869.	602	1981.	833
1880.	576	1991.	665
1890.	592	2001.	584

Stanovništvo je u prošlosti i danas bilo isključivo hrvatsko i katoličko s tim da se početkom 20. st. iz *Dobranja* doselila pravoslavna obitelj Simat čiji su pripadnici u Vidonjama prihvatili katoličku vjeru.

² O političko-teritorijalnome ustroju srednjovjekovnoga Zahumlja više se može pročitati u predgovoru knjizi *Srednjovjekovne humske župe* (vidi literaturu).

³ Usporedi Šimunović 2004: 224.

⁴ *Stjepan Obradović de Vidogna* (Sivrić 2003: 273).

KRATAK POGLED U PROŠLOST VIDONJA

Vidonje su bile naseljene još u vrijeme Ilira, o čemu svjedoče ilirske gomile (nazivaju ih još i *gradinama*) koje su stvarane kao utvrde unutar gradinskih zdanja ili u širokom pojasu oko njih, na strateški važnim mjestima⁵.

Od rimske je pak uljudbe u Vidonjama ostalo nešto keramike i predaja o *Kurtima*, gradu – takmacu antičkoj Naroni. Toj uljudbi ime vjerojatno duguje i selo *Troja(no)vina*, a mikrotoponimi *Puč* i *Škríp* (romanskoga postanja) tragovi su koji svjedoče o negdašnjemu supostojanju dviju kultura – jedne stare i na zalazu, druge nadolazeće i “barbarske”.⁶

Od 7. st. dolaze Hrvati. Duskora primaju kršćanstvo i uče se zanatima starosjedilaca. Slabljenjem centralne bizantske vlasti stvaraju se sklavinije – plemensko-političke tvorevine koje priznaju vrhovništvo Bizanta. Jedna je od tih sklavinija bila i kneževina Zahumlje. Ona je na zapadu graničila s Neretvanskom Kneževinom, a na istoku s Travunijom.⁷ U sastavu Zahumlja nalazila se, kako navodi Pop Dukljanin, župa *Žapsko*, nazvana po planini Žabi oko koje se prostirala, koja je bila jedna od devet izvornih zahumskih župa.⁸ O granicama te srednjovjekovne župe postoje različita mišljenja, ali su Vidonje jedno od naselja koje svi povjesničari koji su se bavili ovim pitanjem stavljaju unutar njezinih granica.⁹ Kao sastavni dio Huma ili Humina (imena sinonimna imenu Zahumlje) i župa je *Žapsko* dijelila sudbinu kneževine. Slabljenjem moći zahumskih knezova, država je potpadala pod vrhovništva moćnijih susjeda (Hrvatske s kojom je velik dio svoje povijesti imala najtješnje veze, Raške, Duklje, Bosne, pa čak i Makedonije), a kako su Zahumci katolici, najteža su vremena za njih nastupila nakon Crkvenoga raskola 1054., napose za vlasti srpskih kraljeva.¹⁰

Lokalni povjesničari drže da su na području Vidonja postojala tri srednjovjekovna naselja: jedno na području Vidonja, jedno na području današnjih *Goračića* i jedno na *Brestici*.¹¹

⁵ Više o ostacima ilirske uljudbe u južnoj Hercegovini može se pročitati u Puljić 1995.

⁶ Puljić 1995: 26

⁷ Brandt 1995: 265–266.

⁸ Puljić 1995: 31.

⁹ O ovome pitanju može se više pročitati u Vidović (2000: 484–490), u Macan (1990: 31–32) i u studiji Pavla Anđelića *Srednjovjekovna humska župa Žaba* (Anđelić, Sivrić, Anđelić, 1999: 51–53).

¹⁰ Detaljan povijesni prikaz razvoja Zahumlja donosi Vidović u knjigama *Župa Vidonje i Povijest Crkve u Hrvata*, Ivica Puljić u članku *Neum – povijesna domovina Hrvata* te Neven Budak u članku *Kultura humsko-duklijanskog područja do kraja 12. stoljeća*. O prodoru pravoslavlja u katoličko Zahumlje može se pročitati u člancima Ivica Puljića (*Prva stoljeća trebinjske biskupije*), Ante Komadine (*Interkonfesionalni odnosi na području trebinjske biskupije*) i Andrije Nikića (*Hercegovački katolici između 1683. i 1735. godine*) u zborniku *Tisuću godina trebinjske biskupije*.

¹¹ Puljić 1995: 49.

Godina se 1482. obično uzima kao godina pada Hercegovine u turske ruke. Područje je Vidonja tada potpalo pod nahiju *Grádac* u gabeoskom kadiluku. Međutim, već su 1475. Turci počeli popisivati hercegovačko pučanstvo¹². U tom se popisu od vidonjskih zaseoka spominje samo *Brestica*. U popisu su nabrojani i mezari, sela napuštena od starosjedilaca i nerijetko napućena Vlasima. U popisu se nabrajaju i pasišta, među njima i *Mòrine* iznad Nevesinja na koje su sve do polovice 20. st. vidonjski *planištari* (planinski pastiri) vodili stoku na ljetnu ispašu.¹³ Vlasi nisu ostavili traga samo u antroponimiji i toponimiji, nego i u specifičnim oblicima društvene organizacije s obzirom na to da na području srednjovjekovnih župa i seoskih općina supostoje i specifični vlaški oblici društvenoga ustrojstva – tzv. katuni – koji s tim istim župama dijele teritorij. Važno je napomenuti da antroponimi s vlaškom osnovom ili s vlaškim tvorbenim nastavcima ne moraju nužno značiti i vlaško podrijetlo njihovih nositelja. Kao potvrdu ove teze navodim da su u Zažablju izraziti “pobornici vlašakoga načina življenja” bili Obrvani, Obšivači i Ivankovići, nositelji nesumnjivo hrvatskih (slaven-skih) prezimena.

U 16. je i u 17. stoljeću u trebinjskoj biskupiji katolištvo pretrpjelo, kako navodi K. Draganović, “gubitke i otkatke, kao malo gdje”.¹⁴ U župe koje su ostale vjerne Katoličkoj crkvi ubraja 1629. Gradac, Dobranje, Vidonje i Slivno.¹⁵ O prilikama u kojima su živjeli katolici u istočnoj Hercegovini papu Siksta V. i austrijskoga cara izvješćuje dominikanac Daniel 1589. U svojem Izvještaju o teškom stanju katolika u Zažablju spominje dva sela Vidonje (*doi ville chiamate Vidogne*) i Bresticu (*Bristiza*).¹⁶ Prvi je to spomen Vidonja pod tim imenom u povijesnim dokumentima.

Stanje se za katolike kratkotrajno popravilo tek početkom 17. st. Za biskupovanja Krizostoma Antića (1615.–1647.) počelo je i djelovanje fra Blaža Gračanina koji će podići pet novih crkava, među njima i crkvu sv. Ivana iz 1616. u Vidonjama.¹⁷

Mirno razdoblje brzo je okončano. Prvi ozbiljniji pokušaj protjerivanja Turaka iz ovih krajeva odigrao se u godinama Kandijskog rata (1645.–1669.). Za mjesno su stanovništvo u tim vremenima najpogubniji bili uskoci.

U Morejskome ratu od Turaka su oslobođeni 1688. Slivno, Vidonje i Dobranje. Kad je 1694. osvojena i Gabela, ratne su operacije u Neretvi okončane iako je Morejski rat završio tek Karlovačkim mirom 1699. Za vrijeme ovoga rata u Vido-

¹² Taj je popis preveo i priredio A. S. Aličić (vidi u literaturi).

¹³ Aličić 1985: 485–496.

¹⁴ Vidović 2000: 106.

¹⁵ Vidović: 120.

¹⁶ Krasić 1998: 105–114.

¹⁷ Vidović: 2000: 106.

nje se naselio veliki broj današnjih vidonjskih obitelji.¹⁸ Isti je rat Vidonje smjestio na granicu između Mletaka i Turske, a zaselak Bresticu podijelio na dva dijela – dalmatinski i hercegovački. Nakon nekoliko godina sporenja, Vidonje, Metković i Slivno izdvojeni su iz trebinjske i pripojeni makarskoj biskupiji.

Godine 1714. započinje novi mletačko-turski rat. Mlečani su 1716. bili prisiljeni Gabelu prepustiti Turcima. Novi je rat donio i nove egzoduse, pa je iz Graca u novome valu izbjeglo stotinjak obitelji (u to razdoblje postavljamo drugi val doseljenja u Vidonje).

Po ulasku u makarsku biskupiju, Vidonje su u početku pripale župi Slivno da bi se 1720. odvojile u samostalnu župu u čijem su sastavu do 1769. bile i Dobranje. Prvi je važniji mirnodopski događaj u župi gradnja Napoleonove ceste kroz Vidonje (1806.–1809.). Od tada se stanovništvo polagano spušta iz brdskih zaseoka, a taj je proces dodatno ubrzan nakon Drugoga svjetskog rata što je posljedica posvemašnjega zanemarivanja komunističkih vlasti. Za ilustraciju navodim tek podatak da je selo tek 1968. dobilo struju, a do danas nije dobilo vodu.

NEKE OSOBITOSTI MJESNOGA GOVORA KOJE SE OGLEDAJU U ANTROPONIMIJI

Vidonjski govor pripada novoštokavskim ijekavskim govorima. Senahid Halilović u svojoj studiji o govorima u međurječju Neretve i Rijeke dubrovačke izdvaja četiri govorna tipa među kojima je i slivanjsko-zažapski govorni tip koji obuhvaća današnje općine Slivno¹⁹ i Zažablje te dio Metkovića na lijevoj obali Neretve s naseljima Glušci²⁰ i Dubravica koji administrativno pripadaju Gradu Metkoviću. Po Haliloviću su osobitosti slivanjsko-zažapskoga tipa u odnosu na druge govorne tipove na spomenutom terenu: veća koncentracija ikavskih formi, mnoštvo primjera s neizvršenom trećom jotacijom, adrijatizam, palatalizirani sonant *l*, oblici *mojom/mojon sestri* te čest infinitiva bez završnoga *-ti* (*m̃sli, ṽdi*).²¹ Iz današnje perspektive veća bi koncentracija ikavskih formi (ikavski je utjecaj u Vidonjama vidljiv u imenima *Stípo* i *Cvító* koja supostoje s ijekavskim varijantama), nedosljedna provedba treće jotacije i dosljedni adrijatizam²² bili više sli-

¹⁸ Vidović 2000: 46–47.

¹⁹ Zanimljivo je da i Halilović, kao i većina dijalektologa, zanemaruje činjenicu da su Slivanjci danas, pod opuzenskim utjecajem, postali ikavci. Tek se u pojedinim toponimima i iz matičnih knjiga vidi da je tome tako onedavno. Isto tako ne smije ostati neprešućeno da je Halilović sela Cerevo, Višići i Sjekose s hrvatskom većinom proglasio selima s većinskim bošnjačkim stanovništvom.

²⁰ Mještani selo nazivaju *Glūšca*.

²¹ Halilović 1996: 40–41.

²² U Vidonjama se adrijatizam dosljedno provodi samo u Badžuli i Mislini. U drugim se zaselcima ne provodi dosljedno, a u selu Brestica ne provodi se uopće.

vanjske osobine. Ono što je svakako zanimljivo jest činjenica da je druga jotacija slabo (Vidonje) ili uopće nije (Slivno) provedena dok je treća, barem u Vidonjama, provedena dosljedno.

U vidonjskome govoru izražena je razlikovna uloga naglaska. Promjenom se naglaska tako tvore deminutivi (*nòga* : *nóga* “mala noga”, *bòca* : *bóca* “mala boca”), iterativni glagoli (*skákat* : *skàkat* “poskakivati”), ali i hipokoristična imena: *Màra* : *Mára*, *Kàta* : *Káta*, *Vèra* : *Véra*. Također postoji i ime za kravu *Rùža* dok je žena uvijek *Rúža*. Promjenom naglaska tvore se i neki nadimci *Púle* < *pùle*, *Dúndo* < *dúndo*. Iz svega navedenoga razvidno je da dugouzlazni naglasak u mjesnome govoru nosi deminutivno-hipokoristično značenje. Naglaskom se u istočnoj Hercegovini često razlikuju pripadnici različitih naroda. Tako su Hrvati (i Bošnjaci) *Ilíci*, *Làzarevići* i *Òbradovići*, a Srbi *Ílići*, *Lazárevići* i *Obrádovići*. Novoštokavsko naglašivanje prezimena i nadimaka dosljedno se čuva u Vidonjama (usp. i *Bàkmazović*, *Màrtinović*) dok već u Metkoviću pripadnici tih istih obitelji svoja prezimena izgovaraju s naglaskom na srednjemu slogu. U prezimenima *Gálov* i *Mijoč* naglasak se mijenja u genitivu jednine (*u Galòva*, *u Mijòča*) i genitivu množine (*u Galòvā*, *u Mijòčā*).

Već smo spomenuli kako se naglaskom razlikuju pripadnici različitih nacija, no na primjeru obitelji Mustapić možemo uočiti da se promjena vjere može naglasiti i zamjenom jednoga fonema. Tako je dio obitelji *Mùstapić* koji je prešao na islam i preselio se na Trijebanj kod Stoca promijenio prezime u *Mùstafić*. Fonem *f* inače je posve običan u vidonjskome govoru (po tome se vidi da su Mustapići pridošlice), kako u stranim riječima, tako i kao zamjena za suglasnički skup *hv*. Fonemski sustav vidonjskoga govora bogatiji je od fonemskoga sustava hrvatskoga standardnog jezika za foneme *s* i *ž* (nema ga u antroponimiji; npr. *žènica* ‘zjenica’, *kòžt* ‘kozji’) koji su rezultat treće jotacije. Rezultati su treće jotacije vidljivi i u prezimenu *Čèrlèk* (< tjerati), imenima *Nèđa*, *Ščèpān* (< *Stjepan). Početni suglasnički skupovi **cvj*- i **svj*- odrazili su se kao *ć* ili *š* (*Céto* i *Séto*). Mjesni govor karakterizira i pojednostavnjivanje suglasničkih skupova (prezime *Obšivač*²³ izgovara se *Ošivāč*). Fonem *h* sačuvan je samo u najfrekventnijim riječima i donekle u imenima (*Miho*), a najčešće se odražava kao *j* (*Mijo*) ili *v* (*pod òrave* < pod orahe). Slabljenje suglasnika po napetosti očituje se u izgovoru prezimena Medić iz susjednoga sela Dobranja (*Mélić*).

Osobna imena *Bránko*, *Mírko*, *Rájko*, *Slávko*, *Vínko*, *Zdénko*, *Žárko* i *Žéljko* imaju dugouzlazni naglasak na prvome slogu i sklanjaju se po e-sklonidbi. Kod imena *Dživo*, koje se također sklanja po e-sklonidbi, dolazi do zanimljive sociolingvističke pojave. Naime, kada se razgovara s osobom s dubrovačkoga područja, tada se to ime sklanja po tzv. dubrovačkoj sklonidbi (*Dživo* – *Dživa*; *Péro*

²³ Obšivači pišu svoje prezime po morfonološkom načelu.

– *Péra*). Vidonjski je govor prema tome najzapadnija točka do koje, makar i u tragovima, dopire ta dubrovačka izoglosa²⁴ (sporadično se dubrovačka sklonidba javlja na neumskom području, a najzapadnija točka od koje dubrovačka sklonidba prevladava jest selo Imotica u Dubrovačkome primorju²⁵). I imena na *-oje* (*Hrvoje*, *Vidoje*) sklanjaju se po e-sklonidbi. Ženska imena *Ánda*, *Áne*, *Íva*, *Káta*, *Mánda*, *Véra* u vokativu imaju nastavak *-e* (*Áne*, *Íve*...). U mjesnome govoru dolazi u sklonidbi do miješanja palatalne i nepalatalne osnove što se očituje u instrumentalu jednine kod prezimena (npr. *s Bárišícón*, *s Mijòčón*).

VIDONJSKA ANTROPONIMIJA

PREZIMENA

Prva se prezimena u Vidonjama spominju u 17. st. Međutim, neka su od njih potvrđena na područjima drugih župa stoga što je cvala trgovina Dubrovčana sa svojim susjedstvom, pa tako i s Vidonjama. Dubrovčani su tako od bosanskoga kralja Ostoje 1398. izborili prodaju Primorja (danas Dubrovačkog primorja) čemu su se protivila dva lokalna velikaša: Vukoslav Nikolić i Radič Sanković. Diplomatskim su putem Dubrovčani izborili da im prepuste sela Trnovicu i Lisac. Ipak, natezanja su oko tih sela u Dubrovačkom primorju potrajala sve do 1405., a svoja su prava navedeni velikaši branili i oružjem. Navodno su se po Vukoslavu Vukoslavićima prozvali Nikolići iz Dubljana, a po Vukoslavovu sinu Grguru Grgurevići. Prezime je Vukoslavić vremenom istisnuo novi patronim Matić.²⁶ Kako je bio čest slučaj da stanovnici Popova sele prema Stocu, a onda sa stolačkog područja prema Neretvi, lako je moguće da je tako išao put vidonjskih Matića. Sanković su pak odvojak Draživojevića koji je prezime dobio po sinu (Sanku) zahumskoga uglednika Milentija Draživojevića na kojega se 1336. tuže Dubrovčani da ih je opljačkao na Žabi kad su gonili stoku iz Neretve u Grad.²⁷ Godine 1702. kao vlasnik se posjeda u Goračićima spominje Toma Sanković, a u Dobranjama postoji napušteni zaselak Sankovići.²⁸ U dubrovačkim se spisima 1433. i 1442. navode Grgur Šimrak (< alb. sv. Marko) i Radoje Grgurević zvani Šimraković. Žive na posjedima Nikolića u Zaradežu, Gracu i Broćancu. Drže da su od njih Rodini s Radeža koji su povremeno naseljivali i Vidonje (spominju se u Vidonjama 1672.).²⁹

²⁴ Druga je tipična dubrovačka izoglosa u Vidonjama naglašivanje *môre* za more, a isto tako i ispadanje *-t* i *-d* u završnim suglasničkim skupovima (*môs*, *gûš*, *gròz*, *dâž*).

²⁵ Halilović 1996: 279–280.

²⁶ O Nikolićima i Radiču Sankoviću podrobnije piše Puljić (1995: 52–57).

²⁷ Vidović 2000: 224.

²⁸ Vidović 2000: 494.

²⁹ Puljić 1995: 55–56; Vukorep 1995: 191.

Andrija Kačić Miošić u *Razgovoru ugodnome naroda slovinskoga* nabraja ove stare zažapske obitelji: Margaretić, Žarković (pravoslavci), Novaković, Šimraković i Crnojević. U pjesmi *Od Stipana Kristića i njegovi svatova* pridodaje im još Tvrtkoviće i Mrnariće. Novakovići su današnji Maslaći čije je staro stanište Borut u Donjem Hrasnu (nekoć je ono pripadalo Dobranjama).³⁰ Margaretića više nema u Zažablju, ali ih ima u Dubrovačkom primorju (napominjem da je Margarita bilo najčešće žensko ime u Vidonjama 1805. god.). Ispod Kolojanja u Donjem Hrasnu još uvijek postoji zaselak Žarkovići gdje su do rata u BiH živjeli pripadnici te obitelji. Ondje su došli u 17. st. iz Gornjeg Hrasna. Od njih su i Lojpuri u Gabeli od kojih su neki, navodim to tek kao ilustraciju, između dva rata primili ponovno katolištvo zbog toga što je pravoslavni paroh u ono vrijeme naplaćivao krštenje. Crnojevići su današnji vidonjski Crnčevići i jedini su od tih obitelji za koje se pouzdano zna da su živjeli na vidonjskom prostoru. O Šimracima je već nešto rečeno, Tvrtkovića nema u okolici, a Mrnarići³¹ su vjerojatno Mornarići kojih danas ima u Metkoviću (pravoslavci).

Kako biskup Andrijašević govori o čak 70 katoličkih obitelji u Vidonjama (a čak 260 katoličkih i 3 pravoslavne u Zažablju), jasno je da je, uz spomenute obitelji u Vidonjama živio velik broj danas nama nepoznatih obitelji.

U razdoblju prije 17. st. teško je uopće govoriti o prezimenima. U skladu s općim tendencijama prezimena su “prvo ponijeli povlašteni, a posljednji oni čije je jedino pravo na rad i služenje (...) područja s naglašenim mađarskim i talijanskim utjecajem prije od onih kojima gospodare Turci.”³² Sve do konca 17. st. uputnije je govoriti o priimcima. Treba uvesti i kategoriju plemenskoga imena iz kojega se poslije razvilo prezime. Nositelji toga plemenskoga ili rodnog imena često nisu bili u krvnom srodstvu, o čemu svjedoče i česte ženidbe unutar istoga plemena.

God. 1694. nabrajaju se ove obitelji za koje se zna da su živjele ili i danas žive u Vidonjama: Milinković, Ostojić, Curić, Nonković, Maljurići (vjerojatno današnji Majori u Metkoviću), Šagarelić i Vidojević (Vidovići se i Vidojevići uvijek navode zajedno).³³ Upitni ostaju Vidončići. Rade Jerković među stanovnike Vidonja nabraja Matijaša Vidončića, a u zagradi domeće Rupni Do.³⁴ U Dubrovniku se među iseljenicima iz Rupnoga Dola spominju Magdalena i Nikola Videnčić³⁵ početkom 18. st. pa je možda riječ o fonološkim inačicama istoga prezimena.

³⁰ Vidović 2000: 492–493.

³¹ Jerković ih bilježi kao Mernarić što je, vjerojatno posljedica povodenja za tadanjom mletačkom grafijom.

³² Frančić 2002: 15.

³³ Vidović 2000: 493.

³⁴ Postoje dva Rupna Dola na popovsko-trebinjskom području: jedan pored Ravnog i drugi izvan granica Popova u hercegovačkim brdima iznad Župe dubrovačke. Vjerojatnije je da je Matijaš Vidončić stanovnik ovoga prvog jer nemamo nijednoga doseljenika u Vidonje podrijetlom izvan granica Popova. U dubrovačkim su maticama zabilježeni Videnčići iz Rupnoga Dola pa je za pretpostaviti da je riječ o dvjema inačicama istoga prezimena.

³⁵ Sivrić 2003: 303.

God. 1702. u zemljišniku su odlomka Vidonje upisani: 1) u Goračićima (vidonjski zaselak): Marko Kusurović, Ivan i Matija Matić (Matija će u budućnosti biti isključivo žensko ime), Petar Šagarelić, Petar i Jure Salacan (danas Salacani žive u Opuzenu), Mitar Lalić, Toma Sanković; 2) na Vidonjama: Ilija Pretežina, Matijaš Vidončić, Andrija Bačić, Boško, Martin i Ivan Luketinić (danas Ostojić), Matija Bilanić (Bilani žive danas u Metkoviću), Petar i Milo Galović, Matij Vidović, Vido Matić, Boško Matijašević, Jure Bokan (ima ih u Dobranjama), Mate Čerlek, Mate Martić (ima ih u Metkoviću), Nikola i Jure Lazo (vjerojatno današnji Lazarevići), Andrija i Nikola Ilić; 3) na Brestici: Mate Crnčević.³⁶ Treba imati na umu da su neke zemlje zaslužnima dijelili Mlečani, pa mnogi od tih ljudi nisu doista živjeli u Vidonjama.

Obitelji koje su tu živjele još za vrijeme turske vladavine jesu: Bulum, Crnčević, Ostojić (među članovima Bratovštine sv. Lazara u Dubrovniku u 16. st. spominje se *Hostoich de Narente*³⁷), Pratežina (starosjedioci; sve do iza Drugoga svjetskog rata nije ih bilo nigdje izvan Vidonja), a vjerojatno još i Galovi, Medari (po predaji su imali posjede u Medarevinama, a spominje ih se među posjednicima u Dobranjama), Rodini te Petrići koji se spominju u dokumentima dubrovačkoga arhiva mada ih nijedan popis stanovništva Vidonja³⁸ ne bilježi. U neposrednoj su blizini živjeli Čerleci, Obrvani, Obšivači, Sentići, Šagarelići, Tošići i Vuletići, a kako su i oni, kao i većina ostalih Zažabaca, uglavnom bili stočari, lako je moguće da su barem povremeno boravili na vidonjskom području. Većina će se drugih obitelji doseliti između 1714. i 1718. Krajem 18. st. doći će Mato Soče. U 19. st. u Vidonje dolaze domazeti Popovići, Babići i “Latine”³⁹ (Paškotići i Vatovići), a spominju se i Miletići (iako nisu nabrojani ni u jednome dostupnom popisu župljana, 1808. imamo zabilježeno vjenčanje Marije, kćeri Demetrija Miletića *de Vidogne Dioecesis Macharensis*⁴⁰), a u 20. st. Buntići i Borini. Od ukupno 38 obitelji pet je starosjedilačkih, 20 ih je iz istočne Hercegovine (od toga čak 13 iz neumskoga zaleđa, pet iz zapadnoga dijela Popova i dvije iz Stoca), četiri iz Du-

³⁶ Vidović 2000: 493–494.

³⁷ Sivrić 2003: 148.

³⁸ Godine 1658. zabilježeno je vjenčanje Mije Glavinića iz Dobrahova (današnje *Dobrôvo* kod Graca u Hercegovini) Nikol(in)om Mate Petrića iz Vidonja (Sivrić 2003: 232). Izgovor zaselka Dobrovo upućuje da su u toponimiji ovoga kraja sačuvani silazni naglasci u sredini riječi (usp. još Vejčaruša, Medčaruša). Toga u drugim jezičnim slojevima nema.

³⁹ Latinama stanovnici Vidonja nazivlju stanovnike Dubrovačkoga primorja, a inače Latini-
ma pravoslavni puk istočne Hercegovine nazivlje katolike s toga područja. Pravoslavni puk stanov-
nike južnoga dijela Popova (uglavnom Hrvate) zove *Humljáci* dok Humljaci stanovnike tzv. Gor-
nje Hercegovine (područje Nevesinja, Bileće i Gacka) naziva *Gornjáší*. Stanovnike Vidonja mje-
štani Graca zovu *Šólōvci* (< Šóle < Solomon) dok stanovnike sela *Móševiči*, *Kiševo* i *Dūži* naziv-
lju *Glâvičâni*. Bošnjaka iz Dubrava u neretvanskim selima zovu *Šúto* dok se pridošlica iz zapadne
Hercegovine zove *Škūtor*.

⁴⁰ Sivrić 2003: 261.

brovačkoga primorja, po dvije iz zapadne Hercegovine (s tim da su Sočini ondje dospjeli iz Graca bježeći pred Turcima) i Dobranja (Popovići su starinom također iz neumskoga zaleđa), po jedna iz Slivna (Babići su starinom iz Popova), Vrlike i Korčule, a za jednu se podrijetlo ne može utvrditi.

Važno je naglasiti da mnogi pripadnici starosjedilačkih obitelji iz ovih krajeva kad ih se upita odakle su, odgovaraju da su iz Crne Gore iako za to (osim kod obitelji Crnčević) nema potkrepe u dokumentima. Uzrok je tome u srpskoj propagandi početkom 20. st. koja je na ovim područjima naišla na plodno tlo jer su starije generacije Crnogorce držali velikim junacima i bila im je čast ako ih se s njima uspoređuje.⁴¹ Na taj se način pokušalo sve katolike u istočnoj Hercegovini proglasiti Crnogorcima – katolicima.

Sada ćemo navesti vidonjska prezimena koja se navode u popisima stanovništva sela od 1805. do 1991. god. kojima je pridodano još i prezime Sršen koje lokalno stanovništvo smatra starosjediocima u zaselku Trubino Brdo.

*Babić*⁴²

Godine 1853. Jozo Babić iz Slivna oženio se Jelom Galov iz Badžule i uselio se u dom njezine obitelji. U Slivno su pak pristigli iz Pećine u Popovu.⁴³

Barišić

Po predaji su se doselili kao vojnici mletačke vojske u ratu s Turcima iz Vrlike krajem 17. st. i naselili se u Vidonjama, no dokumenti spominju da su vidonjski Barišići nastali od potomaka Bariše Jeličića koji se spominje polovicom 17. st.⁴⁴ Među vidonjskim prezimenima Jeličiće spominje i Macan.⁴⁵ Jeličići (bilježe se i kao Jelčići) jedan su od brojnijih hercegovačkih rodova, a najviše ih je nekoć bilo u Dubravama kod Stoca.

Bóre

Jedno od rijetkih novopridošlih prezimena. Ivo Bore iz sela Štedrica iznad Bistrine u Dubrovačkom primorju oženio se pred Drugi svjetski rat Mandom Matić s Misline i ondje ostao. S obitelji Bore neki su Vidonjci vjerojatno imali rodbinske ili prijateljske veze još u 19. st. (u popisu se župljana koji je načinio don Matej Nenadić Stipić 1. veljače 1805. spomenuta je, u kući Nikole Crnčevića, Ivana Bore, kći Ante Bore iz Štedrice). *Leksik prezimena Socijalističke Republike Hr-*

⁴¹ Stanislav Vukorep, koji je istraživao prezimena Dubrava, Hutova i neumskoga zaleđa, pitao bi svoje informante odakle vuku podrijetlo, a kad bi mu ovi odgovorili da su iz Crne Gore, pitao bi ih otkud im ta informacija. Odgovor je u velikom broju slučajeva glasio: “*Pročitali smo to u starijem knjigam*”. Ta je stara knjiga bila *Hercegovina* Jevte Dedijera (vidi popis literature).

⁴² Ako drukčije nije navedeno, povijesne podatke o prezimenima crpio iz Vidović²1994.

⁴³ Vidović 2000: 447.

⁴⁴ Vukorep 1996: 302–303.

⁴⁵ Macan²1990: 21.

vatske bilježi prisutnost toga prezimena samo u Štedrici i Dubrovniku. Borinih ima i u Dubravama kod Stoca.

Bulum

Mijo Bulum upisan je u zemljišniku Dobranja 1702. g.⁴⁶ Prvo je boravište Bulumima, prema vlastitoj tradiciji, bila Oborina, a potom su prešli u Dobranje i otuda dio na Kolojanj. Početkom 20. st. jedna obitelj prelazi na Krčevine. Sami drže da su iz Mađarske, ali budući da su se ranije prezivali Diklić⁴⁷ i da su jedine poznate obitelji mađarskog podrijetla u ovim krajevima (*Dëāk*, *Dëlija*⁴⁸) prispjele za vrijeme regulacije toka rijeke Neretve 1881.–1889., tu bi tradiciju trebalo kritički preispitati.

Bûntić

Između dva svjetska rata na Spile je došao jedan pripadnik ove obitelji iz Ljubuškog. Nikola Mandić tvrdi da su podrijetlom iz Paoče u Brotnju odakle su se raspršili po zapadnoj Hercegovini.⁴⁹ Iselili su se iz Vidonja 70-ih godina prošloga stoljeća.

Crnčević

Najstarije živuće prezime u Vidonjama. Po legendi su starinom iz Rijeke Crnojevića (navodno su se prije i prezivali Crnojević) odakle su tri brata stigla u Podvođe kod Brestice. Postojala je u prošlosti i potvrda obiteljske predaje: popis je svojih imanja u staroj postojbini Stipe Jeramaz iz Metkovića poslao crnogorskom knezu. Nekoć je Crnčević bilo najbrojnije vidonjsko prezime. Otud i obilje nadimaka. Dio ih se zarana preselio u Metković gdje su dobili nadimak *Jaràmaz* (tur. *yaramaz* ‘nevaljalac’; *jaramazima* su nazivani kršćani koji su prividno prihvaćali islam, a privatno čuvali staru vjeru) što im je postalo prezime 1734. (danas se bilježi i kao *Jeràmaz*). Crnčevići su iz Krčevina imali nadimak *Jánjić* koji je od 1805. postao prezime (izumrli 70-ih godina prošloga stoljeća). Neki drže da su i Galovi ogranak Crnčevića. Vidonjskih Crnčevića ima danas na dubrovačkom području, a nešto ih je u poraću završilo u Slavoniji.

Cùrić

1694. spominje se Andrija Curić kao vlasnik zemlje u Vidonjama, a u popisu župljana iz 1805. popisano je sedam Curića. Andrija je iste godine od Mlečana na dar dobio zemlje na Zagorcu, a njegov prezimenjak Đuro zemlje na Trebimlji i u Hrasnu. Ivica Puljić i Stanislav Vukorep bilježe Curića groblje u Glumini.⁵⁰ Već

⁴⁶ Vidović 1998: 227.

⁴⁷ Postoji selo Diklići u Popovu.

⁴⁸ Iako apelativ *delija* dolazi od tur. *deli* ‘jak, silovit’, za *Delije* se pouzdano zna da su pristigli iz Mađarske dok je *Deak* (*Dyak*) staro mađarsko prezime obilato potvrđeno od sredine 14. st.

⁴⁹ Mandić 1999: 157.

⁵⁰ Puljić, Vukorep, 1994: 304–305.

ih u popisu iz 1905. nema. I oni su podrijetlom iz Popova (Marijan Sivrić navodi da su iz Velje Međe, bilo ih je i u Gracu⁵¹), a u Neretvi ih je najviše u Slivnu.

Čerlek

Potječu od Butigana iz sela Dubrova (kako Vidonjci zovu Dobrovo) u susjednome Gradačkom polju. U Dželetin su ih pripustili Vrnoge i Vidovići prepustivši mu zemlje posred Dola. Donedavna Čerleka nije bilo izvan Vidonja. U *Leksiku prezimena Socijalističke Republike Hrvatske* Čerleci u Vidonjama zabilježen je i oblik Čerlek.

Galov

Postoji predaja po kojoj je jedna vidonjska obitelj potekla od čovjeka koji je ubio svog poturčenog brata koji je tlačio narod. Kako su zemlje u selu Oskorušnici (nalazi se u Hercegovini, ali samo nekoliko stotina metara od Galovića) 1694. god. pripadale Ibrahimu Galoviću, vjerojatno se predaja ipak odnosila na Galove. Izrečeno osnažuje činjenica da se 1702. pojavljuju Petar i Mile Galović kao vlasnici zemlje u Vidonjama. Radovan Jerković drži da su iz Trebinja (možda misli na Trebinju).⁵² Pisali su se i kao Galovići i Galovljevići. U *Leksiku prezimena Socijalističke Republike Hrvatske* zabilježen je tek jedan Galov izvan Vidonja, i to u Runovićima kod Imotskoga.

Glavinić

Nakon što su ih opljačkali u Babinu Dolu (Gradac) zbog sudjelovanja Marka Glavinića u oslobađanju Neretve od Turaka⁵³, dio bježi na Trubino Brdo, a dio u Slivno odakle se, nakon neuspješnog pokušaja povratka na ognjište, sele u Ružne Njive početkom 18. st. Jedna su od starosjedilačkih obitelji u Gracu. Danas ih je mnogo u Dubrovniku i Konavlima.

Kečo

Spominju se 1805. Možda su ogranak obitelji Lazarević kojih je bilo u susjednom Gracu (moguće je da su braća Nikola i Jure Lazo⁵⁴, čija su imena upisana u Zemljišnik odlomka Vidonje iz 1702., također Lazarevići), a jedan je od pripadnika te obitelji na Trebinjli nazvan Kečo. U BiH su današnji nositelji prezimena uglavnom Bošnjaci.

Ključurić

Navodno su iz Stoca ili Ljubinja. Početkom 18. st. (1702. g.) u zemljišniku se

⁵¹ Sivrić (2003: 322) nalazi spomen Curića u Dubrovniku 1698. i 1700. s naznakom iz Bosne (Popova) i iz Beograda, no kako je riječ o trgovcu – krznaru – ne treba se čuditi različitim naznakama podrijetla. Za rodove iz Velje Međe drži se da su potekli od Draživojevića.

⁵² Vidović 2000: 494–495.

⁵³ Kačić Miošić 1942–1945: 558.

⁵⁴ Vidović 2000: 494.

spominje Marko Kusurović⁵⁵ čije se prezime dovodi u vezu s Kljusurićima. Do Drugoga svjetskog rata živjeli su isključivo u Vidonjama. Potpuno su se iselili prije 20-ak godina u Opuzen i Metković.

Kõmazin

Pristigli su iz Hutova početkom 18. st., a starinom su iz Ravna. Po legendi su došla tri brata, a treći se poturčio i otišao u Mostar promijenivši prezime u *Komàdina* (ondje zbilja i danas ima Bošnjaka Komadina).⁵⁶ U maticama su bilježeni i kao Komazinovići, a u *Leksiku prezimena Socijalističke Republike Hrvatske* i kao Kamazin. Iako je Komazina još 1948. bilo 50 u Vidonjama, nestat će iz sela jer su na ognjištu ostale tek dvije starije osobe. Ni njih nije moguće naći izvan Neretve, osim ako nije riječ o vidonjskim iseljenicima.

Màrtinović

Godine 1806. sinovi su tada već pokojnoga Martina Obradovića – Ivan i Andrija – promijenili prezime u Martinović.⁵⁷

Matić

Godine 1702. u Zemljišniku odlomka Vidonje zapisani su Ivan i Matija Matić⁵⁸. Doselili su iz Bjelovića kod Stoca (Matića je ondje još uvijek mnogo). U Bjelovíce su po vlastitoj predaji pristigli iz Velje Mede gdje je, navodno, jedan od Matića ubio bega⁵⁹. Ima ih i u Stupi u Dubrovačkom primorju, a na desnoj obali Neretve žive potomci Matića iz Ljubuškoga. Prezime je Matić jedno od najčešćih u ovome dijelu Dalmacije i u Hercegovini.

Mijoč

Također doselili na početku 18. st. najvjerojatnije iz Dubljana kod Ravnog gdje ih i danas ima. U maticama zabilježeni i kao Mihoč, Mioč, Miočević. Prezimenjaci im žive u Otrićima (kod Vrgorca). Ti su Mioči (zabilježeni kao Miočevići) pristigli iz Bijelog Polja kod Mostara odakle su 1690. odselili u vrgoračku Kozicu.⁶⁰

⁵⁵ Vidović 2000: 494. Macan (21990: 18) pak navodi u Krvavcu obitelj Kusurin koju Radovan Jerković ne spominje. Teško je povjerovati da bi Kusurini i Kljusurići mogli biti ista obitelj jer su rijetke (gotovo da ih i nema) obitelji koje su se selile s desne na lijevu obalu Neretve prije svega zbog močvarnoga terena, no očito je Kusura kao nadimak postojao na objema obalama Neretve.

⁵⁶ Vidović 21994: 263.

⁵⁷ Iako su po definiciji odlike prezimena stalnost, nasljednost i nepromjenjivost, u Zažablju ima dosta odstupanja od te definicije, čak i u 20. st. U susjednim Dobranjama Sprčići su se, zbog brojnosti nositelja prezimena, razdijelili na Novakoviće i Bačile, a 90-ih je godina jedan Novaković, povratnik iz Australije, promijenio svoje prezime u Menix. U Vidonjama su se raslojavali nositelji prezimena Crnčević, Matić, Obradović i Tošić.

⁵⁸ Vidović 2000: 494.

⁵⁹ Puljić, Vukorep 1994: 325–326.

⁶⁰ Mandić 2000: 306.

Milinković

Spominju se 1694. g. Vuica i Lazar Milinković⁶¹ kao vlasnici zemljišta u Vidonjama, a potom i kao kupci posjeda Hadžiomerovića u Metkoviću (gdje ih još ima). Nema ih u popisu 1943., ali ih u Mislini registrira *Leksik prezimena Socijalističke Republike Hrvatske*. Ima ih i u Dubravama kod Stoca. Starinom su iz Dubljana u Popovu.⁶²

Milolaža

Obitelj je došla polovicom 18. st. Pisali su se i kao Milolažić. Ima ih u livanjskom kraju. U selu Srđevićima kod Livna god. 1768. živjela je 12-eročlana obitelj Jure Milolažića.⁶³

Mustapić

Po vlastitij su se predaji iz Hutova i prije prezivali Đurđević⁶⁴. Iz Hutova su morali pobjeći ili se poturčiti kada je Hutovo 1694. ponovno potpalo pod tursku vlast. Oni koji su ostali vjerni katolištvu raselili su se po Doljanima, Gabeli, Slivnu, Dobranjama, Vidonjama, prema Imotskom (ondje postoji selo Mustapića Draga) i Benkovcu. U Vidonjama se spominju u popisu župljana iz 1805.

Òbradović

Postoje dva ogranka Obradovića u Vidonjama. Obradovići na Spilama podrijetlom su iz dobranjskog sela Kose kamo su pobjegli iz Hrasna Crnoglava u Gornjem Hrasnu. Ondje su ih nazivali Mometama. S druge strane, Obradovići s Vidonja došli su iz Hutova početkom 18. st. i nose nadimak Brkić. I oni su podrijetlom iz Crnoglava. Obradovići katolici spominju se u ovim krajevima još od 1285. u Burmazima, selu Lug kod Trebinja, na stećcima kod Hutova itd.⁶⁵ Obradovića katolika ima u velikom broju u Konavlima (Dunave, Močići, Prijevor), Dubrovniku, na stolačkom i čapljinskom području, u Trebinju ima Obradovića pravoslavaca, a u Dubravama kod Stoca muslimana.

Obřvān

Starinom su iz Kiševa kod Graca. Oberana, koji se dovode u vezu s njima, bilo je u Veljoj Međi. Otamo su u 18. st. prešli na Trubino Brdo. Jedno su od najraspršenijih prezimena u Vidonjama. Nastanjivali su dosta udaljene dijelove župe. Obitelj Obrvan susrećemo i u selu Stupa u Dubrovačkom primorju gdje se jedan od vidonjskih Obrvana oženio, zatim u Metkoviću i Dubrovniku.

⁶¹ Vidović 2000: 493.

⁶² Mandić 1999: 378.

⁶³ Perković 2003: 141.

⁶⁴ U Hutovu se, na prijelazu iz 17. u 18. st. spominju u župnim maticama, kako navode Puljić i Vukorep (1994: 325–326), i jedni i drugi.

⁶⁵ Mandić 2000: 326–327, Puljić, Vukorep 1994: 333–334.

Obšivāč

Kao i Obrvani, podrijetlom su iz Kiševa gdje imaju svoje zemlje, a s njima su dugo dijelili i polunomadski način života (iako su posjedovali kuće, često su iz njih izbivali i boravili u kućercima pored svojih obora). Početkom su 18. st. pristigli u Vidonje. Pisali su se i kao Obšivačević, Opšivač.

Òstojić

U Vidonjama se spominju 1694. kao Luketinić (do danas im je ostao nadimak Luketina). Prvo je njihovo boravište bilo u Oborinama. Jedan su od najstarijih rodova u ovim krajevima. U Dubrovniku se još u 14. st. spominje Milko Ostojić kao i u selu Brštanik (današnji Opuzen). U Neretvi ih još ima u Plini (kod Ploča) odakle su pristigli oko 1690. iz zapadne Hercegovine (Brotinjo).

Pàškotić

Paško je bio izvanbračno dijete nepoznatih roditelja iz Smokovljana u Dubrovačkom primorju, rođen 1867. Danas u Vidonjama živi tek jedan član ove obitelji. Ostali su se Paškini potomci preselili u Metković i Dubrovnik.

Pêrleta

Prema predaji ga je od Turaka otkupio alfir Ostojić i poslije mu dodijelio Kobranj Do gdje se Perleta i nastanio. Prezime je zabilježeno i kao Perlić i Perletinić. Zabilježeno je samo u Vidonjama i drugdje ga nema osim ako nije riječ o vidonjskim iseljenicima.

Pòpović

Petar Popović iz Dobranja oženio se Jelom Tošić 1852. g. i nastanio se kod ženine obitelji u Galovićima. U Dobranje su Popovići doselili 1694. iz Broćanca kod Graca, a ti su Popovići u istom valu doseljavanja dospjeli i u Slivno, a otamo i u Plinu. Bilo ih je i u Konavlima i Popovu (Žakovo), a ima ih i u Gabeli i u Popovu polju, i katolika i pravoslavaca.

Pratèžina

Vjerojatno starosjedioci. Pisali su se i kao Pratežinović, Pratrežina i Patrežin. Pučka etimologija dovodi prezime u odnos s glagolom *pretežiti* (stoga su se pisali i kao Pretežina). Prezime se u *Leksiku prezimena Socijalističke Republike Hrvatske* navodi samo u obliku Pretežina, i to samo u vidonjskoj Klačini.

Sēntić

Krajem 18. st. doselili su se iz Graca gdje ih još ima i gdje su starosjedioci. Bilo ih je i u Slivnu i Dobranjama, ali i u Broćama i Kobašu na Pelješcu. Danas su pred izumiranjem. Jedan je od Sentića, don Jure, vodio pregovore u Zadru 1686. oko prelaska katoličkoga pučanstva iz Popova i Graca na mletački teritorij što im je omogućio general Cornaro 1687.⁶⁶ Sentića je bilo i na poluotoku Kle-

⁶⁶ Puljić 1995: 74–75.

ku kod Neuma, a danas ih ima na dubrovačkom području i Mljetu odakle su pristigli iz Graca i Vidonja.

Šimat

Obitelj pristigla na Spile iz dobranjskih Kosa. Nije poznato odakle se prvi Šimat (Jure) doselio 1830. u Zažablje. Godine 1926. njegov je potomak Petar s pravoslavlja prešao na katolištvo (to je vjerojatno jedinstven slučaj u Neretvi tih godina; obratnih je bilo kudikamo više).⁶⁷ Danas Šimati katolici žive na Krčevinama, a pravoslavci u Malome Humu u Dobranjama. Šimata nema izvan Neretve, ali ih je nekoć bilo u Malom Stonu, i to katolika⁶⁸.

Šoće

Tvrde da su podrijetlom iz Brotnja (kraj oko Čitluka i Međugorja) odakle im je predak Mato Soće, hajdučki harambaša, dospio u Vidonje i oženio se 1796. Margaritom Crnčevića, a Nikola Mandić Soćine dovodi u vezu sa dobranjskim Sprčićima i tvrdi da su se oni iz Hutova i Broćanca iza Kandijskoga rata nastanili u Dobranjama odakle su se preselili u Brotnjo. U *Leksiku prezimena Socijalističke Republike Hrvatske* zabilježeni su i kao Soće, a izvan Vidonja nalazimo tek jednog nositelja prezimena. Iza Drugoga svjetskog rata dosta ih je otišlo prema Opuzenu, Metkoviću, Pločama i Dubrovniku.

Šršēn

Godine 1702. spominju se Sršeni kao posjednici u Goračićima⁶⁹. Prema njihovom vjerovanju doselili su se na Trubino Brdo s Korčule. Na Trubinu Brdu ne zadržavaju se dugo što je vidljivo iz popisa župljana. Prelaze u Dobranje (ovdje se te iste 1702. spominju ti isti Sršeni, Stipe, Jure i Petar) i na Slivno (tamo dio obitelji mijenja prezime u *Mādōr*). Osim u Neretvi, veći ih je broj na Mljetu, Korčuli te na dubrovačkom području.

Šagarelīć

Navedeni su u popisu vlasnika zemalja na vidonjskom području iz 1694.⁷⁰ Možda imaju veze sa Šagarjelićima koji su živjeli u Stonu gdje se spominju 1478. i 1483. Upisani su i u gradačke matice u Moševićima⁷¹, a također su nabrojani i u popisu vidonjskog pučanstva iz 1805., ali tada u potalijančenom obliku prezimena – Šagareli. U Opuzen se u 19. st. odselio Mate Šagarelo čime je nestalo toga prezimena u Vidonjama. Danas u Dubrovniku živi obitelj Šagarjelo.

⁶⁷ Vidović 1998: 252–253. Privremenih prelazaka na pravoslavlje bilo je u Metkoviću gdje je, primjerice, katolička obitelj Guina (podrijetlom iz Trogira) za vidovdanske diktature bila prisiljena promijeniti vjeru.

⁶⁸ Vekarić 1996: 235.

⁶⁹ Vidović 2000: 494.

⁷⁰ Vidović 2000: 493.

⁷¹ Sivrić 2003: 295–296.

Tošić

Do god. 1806. prezivaju se Lopin. Lopini su početkom 18. st. iz matičnih Duži kod Neuma prešli u Ružne Njive. Lopina ima u Žuljani na Pelješcu (ondje se spominju još daleke 1575.⁷²), Majkovu i Orašcu, u Popovu i u Aladinićima kod Stoca, a Tošiće nalazimo u Dubrovačkom primorju i u Župi dubrovačkoj (ondje se, iza Drugoga svjetskog rata, odselilo mnogo Vidonjaca). Dio Tošića s nadimkom Kelić držao se zasebnim prezimenom pri popisu god. 1805. Tošića pravoslavaca ima u okolici Čapljine, ali i diljem Hrvatske.

Vatović

God. 1837. kod tetke se Jele Tošić u Galoviće doselio Petar Vatović iz Štedrice. Njegovi potomci danas žive u Badžuli. I danas ih ima u Štedrici i Imotici u zapadnom dijelu Dubrovačkoga primorja, Metkoviću te u Peroju, a u manjem broju u Janjini (Pelješac), Čilipima, Dubrovniku i Trogiru.

Vidović

U literaturi se često navode i kao Vidovići i kao Vidojevići⁷³. God. 1694. navodi se prezime Vidoević u popisu posjednika na vidonjskom području, a tako su zabilježeni u dubrovačkom arhivu.⁷⁴ Već se 1702. spominje Matij Vidović u Vidonjama.⁷⁵ Vjerojatno je on otkupio posjede Ibrahima Marića u Dželetinu i Smokovicama i ondje se naselio iako se još 1695. Matij Vidović⁷⁶ spominje kao posjednik u Rupnom Dolu u Popovu, a 1694. na predjelu Ljuto u Gracu kao posjednik je spomenut Đuro Vidović.⁷⁷ Na Vidonje su po predaji došli iz Velje Međe u Popovu. Postoji selo Vidovići kod Međugorja odakle su se doselili u Crniće, Prud i Vid (desna strana Neretve). Iz Brotnja Vidovići bježe i u Vrgorsku krajinu, a odonud i prema Neretvi.

Vrnoga

Potomci su mletačkih vojnika koji su se koncem 17. st. naselili u Dželetinu. Starinom su iz Vrlike (Vrpolje u Vrlici). Pisali su se Vrnuzić, Vrnogić i Vrnožić. Danas žive na Kosi, a dosta ih je i u Metkoviću (prvi su tamo odselili 1834.⁷⁸).

Vuletić

Spominju se samo u popisu župljana iz 1805. god. Vjerojatno su iz Graca gdje ih i danas ima u velikom broju (isti su se Vuletići preselili i u Dobranje, Doljane,

⁷² Vukorep 1995: 185–186.

⁷³ Vidojevićima Vidoviće zovu stanovnici susjednoga hercegovačkoga sela Graca, a Vidojevići postaju Vidovići u Vignju početkom 18. st. i u Stonu u drugoj polovici 19. st. (u oba slučaja riječ je o doseljenicima iz Ošljeg; Vekarić 1996: 339).

⁷⁴ Sivrić 2003: 113.

⁷⁵ Vidović 2000: 494.

⁷⁶ Hrabak 1985: 42.

⁷⁷ Hrabak 1985: 40.

⁷⁸ Vidović 2000: 269.

Metković, a u novije vrijeme jedna obitelji u Prud kod Vida). U Popovu Vuletića ima u dva sela kod Trebimlje (Pećina i Zagorac), a ima ih i u Stonu (onamo su pristigli iz Graca), Imotskom i po čitavoj Hrvatskoj.

Žuvelek

Naselili su se u Vidonje u drugom valu doseljenja, početkom 18. st. iz Dubrovačkog primorja gdje ih i danas ima (Stupa). Bilježilo ih se i kao Žuvelege i Žuveljiće (dovodi ih se u vezu is korčulanskim Žuvelama), a drugdje i Gjuveleg, Gjuvelek, Đuvelik, Đuveleg. Žuveleka ima tek na dubrovačkom području i u Neretvi otkuda su se i selili u drugim pravcima.

Pregled prezimena po motivaciji:

a) od antroponima:

1. od narodnih imena:

- 1.1. od temeljnih narodnih imena: Obradović, Ostojić
- 1.2. od izvedenih narodnih imena: Crnčević, Glavinić, Milinković, Perleta, Pratežina, Vuletić
- 1.3. od pokraćenih narodnih imena: Bore, Curić, Sentić, Tošić
- 1.4. od ženskih narodnih imena: Janjić

2. od svetačkih imena:

- 2.1. od temeljnih svetačkih imena: Martinović, Vidović
- 2.2. od izvedenih svetačkih imena: Mijoč, Simat, Paškotić, Vatović, Žuvelek
- 2.3. od pokraćenih svetačkih imena: Matić

3. od imena aloglotskoga postanja:

- 3.1. od muslimanskog imena: Mustapić
- 3.2. vlaška imena: Buntić

b) od nadimaka:

1. motiviranih rodbinskim odnosima: Babić
2. motiviranih tjelesnim osobinama: Galov, Kljusurić
3. motiviranih duševnim svojstvima: Lopin, Milolaža, Obrvan, Soče
4. motiviranih mjestom stanovanja: Vrnoga
5. nastalih metaforizacijom: Čerlek

c) od zanimanja: Kečo, Obšivač, Popović

d) stranoga podrijetla: Komazin, Šagarelić

Osobitu pozornost zavređuje prezime *Komazin*. U turskom postoji particip *komaz* (< *konmaz*) koji bi se mogao izvesti od glagola *konmak* ‘nastaniti se’. *Komaz* bi onda značilo ‘koji se ne nastanjuje’.⁷⁹ Na aloglotsku osnovu potom se do-
dao hrvatski sufiks *-in*.

Tvorbene značajke prezimena:

a) prezimena nastala transonimizacijom:

1. od osobnog imena: *Bóre* (Bore⁸⁰ < Borislav/Borimir), *Mijoč* (Mij- + -oč < Mihovil < lat. Michael), *Pêrleta* (P[e]rle + -eta < Prvoslav), *Pratèžina* (Pratež⁸¹ + -ina), *Simat* (Sim- + -at < grč. Simeon)

2. od apelativa koji označuje zanimanje: *Kéčo* (Keč- + -o < kečedžija ‘obrt-
nik koji pravi keče, odjevne predmete od valjane goveđe dlake’ < tur. keçe ‘bije-
la kapa od goveđe dlake’), *Obšivāč*, *Sóče* (lok. soče ‘prokazivač’, usp. stsl. sokъ
‘prokazivač, tužitelj’)

3. od posvojnoga pridjeva: *Gàlov* (gal + -ov < psl. galъ ‘crn’)

4. od glagolskoga pridjeva trpnog: *Obìvān*

5. od zoonima: *Sřšēn* (< psl. sřšēnъ)

6. od apelativa: *Bùlum*, *Lòpin* (usp. lopina ‘lopov’), *Mìlolaža* (< milolaža ‘uli-
zica, laskavac’), *Vřnoga* (vrh + noga)⁸²

b) prezimena nastala sufiksacijom:

1. -evič: *Crñčević* (Crnko : Crnoje [< Crnomir] + -ović)

2. -ić: *Bábić* (babo [< tur. baba < perz. bābā ‘otac, djed’] + -ić⁸³), *Bàrišić* (Ba-
riša [< lat. Bartholomaeus] + -ić), *Būntić* (rum. Buntu + -ić), *Cūrić* (Curo : Cur-
ko : Curać⁸⁴ + -ić), *Glàvinić* (Glavin[a]⁸⁵ + -ić), *Jānjić* (Janja + -ić), *Kljùsurić*
(Kljusur[a] + -ić), *Mátić* (Mato [< Matija/Matej < lat. Matthaeus] + -ić), *Mùstapić*

⁷⁹ Na ovu me mogućnost, uz napomenu da je iznesem sa za to potrebnom dozom opreza, upo-
zorio Ekrem Čaušević na čemu sam mu neizmerno zahvalan.

⁸⁰ Ime Bore bilježi ARj i navodi potvrde iz 14. st.

⁸¹ ARj navodi i ime *Pratež* uz komentar *muško ime tamna postaňa*. Za pretpostaviti je da je
Pratežina augmentativ imena *Pratež*. Apelativ *pratež* označuje *prt, tovar, teret*.

⁸² U mjesnome govoru noga znači polje. Vrnoge su prvo boravište imali iznad dželetinsko-
ga polja.

⁸³ Sjenku sumnje na ovo tumačenje baca činjenica da kod Hrvata u Metkoviću i donjoj Her-
cegovini nema niti jednoga prezimena motiviranog rodbinskim vezama koji bi upućivao na orijen-
talni etimon. Valja također napomenuti da u tvorbi nadimaka postoji način tvorbe promjenom na-
glaska. Kako u Vidonjama postoji apelativ *bābić* u značenju ‘onaj kojega je odgajala baba’, a ape-
lativ *bábo* u uporabi je samo kod Bošnjaka u donjoj Hercegovini, ostavljam malo mogućnost i za
ovo tumačenje.

⁸⁴ Imena *Cūrāč* i *Cūrko* bilježi ARj.

⁸⁵ Ime Glavina potvrđeno je, kako navodi ARj, u Dubrovniku u 14. st.

(Mustapa [< tur. Mustafa] + -ić), *Ōstojić* (Ostoja + -ić), *Pàškotić* (Paškota [< Paško < lat. Paschalis]), *Sēntić* (: Svetin [< Svetomir] + -ić; usp. rum. sfânt ‘svet’), *Šagàrelić* (šagarela [< tal. zagarella ‘narančin cvijet’]), *Tóšić* (Tošo [< Tolislav < grč. Theódōros] + -ić), *Vūletić* (Vuleta [<Vuk] + -ić)

3. -in: *Kòmazīn* (komaz + -in)

4. -ović: *Màrtinović* (Martin [< lat. Martinus] + -ović), *Ōbradović* (Obrad + -ović), *Pòpović* (pop [< psl. popъ] + -ović), *Vātović*, *Vīdović* (Vid [< lat. Vitus] + -ović)

c) hibridna tvorba: *Čèrlēk*, *Žuvèlek* (izgovara se i *Šuvèlek*⁸⁶)

d) aloglotska prezimena: *Būlum* (usp. vlaš. bulumac ‘soha’).

Osobito se zanimljivom čini hibridna tvorba u kojoj se na slavenski korijen dodaju aloglotski (turski) sufiksi.

OSOBNNA IMENA

Za ilustraciju razvoja vidonjskih imena usporedio sam imena prema popisu župljana koji je načinio don Petar Nenadić Stipić 1. veljače 1805. god.⁸⁷ i popis župljana god. 1991.⁸⁸ Iz popisa župljana vidljivo je da se Vidonjci rijetko žene ženama iz susjednih sela (to se donekle danas mijenja), dok su se u Vidonje priženili stanovnici susjednih sela (Babić, Bore, Popović). Vidonje su 1805. god. brojile 384 stanovnika (196 muškaraca i 188 žena).

Evo sada imena po čestoti:

a) muška: *Ìvan* (26), *Máto* (24), *Nikola* (15), *Míjo* (14), *Jòsip* (13), *Àndrija* i *Pètar* (12), *Júre* (11), *Lúka* (9), *Màrtin* (8), *Márko* (7), *Lóvre*, *Stjèpān*, *Šīmūn* i *Víde* (5)...

b) ženska: *Margàrīta* (28), *Ìvana* (19), *Kàta* (14), *Stána* (13), *Lúcija* i *Mánda* (11), *Jéla* i *Mâtija*⁸⁹ (10), *Ána* i *Ánda* (8), *Vída* (6)...

Velika je većina muških imena Vidonjaca bila svetačka (barem 27 od 31, tj. 87,10 %), a postotak je muškaraca koji su nosili svetačka imena bio još veći (95,88 %). Među najbrojnijim se imenima nalaze ona izvedena od imena svetaca zaštitnika vidonjskih obitelji (Ivan, Mihovil, Nikola).

I ženska su imena uglavnom svetačka (28 od 36, tj. 77,78 %), a među brojnijim se imenima nalaze i narodna imena poput imena *Stána* (nastalo mocijskom tvorbom). Ženska su imena i “egzotičnija”⁹⁰, a među njima nalazimo i jedno

⁸⁶ U bugarskom je preko romskoga ušla riječ *džuvalek* u značenju “ušljivac”.

⁸⁷ Vidović ²1994: 527–543.

⁸⁸ Vidović ²1994: 545–564.

⁸⁹ Matija je u Vidonjama isključivo žensko ime.

⁹⁰ Egzotičnija su u smislu da odstupaju od tipičnijih svetačkih imena.

dvostruko (*Tèrèza Jéla*). Općenito je ženskih imena više, iako je žena tada bilo manje nego muškaraca. Muška su imena podlijegala zakonu da prvi unuk dobiva ime po očevu ocu, a drugi po majčinu, dok ženska imena nisu toliko strogo podlijegala “patrijarhalnim zakonima” i najčešće su ih nadijevale žene. Ženska su imena pomodnija, često su potaknuta imenima iz molitvenika (*Apòlōnija, Doròteja*). Općenito je imenski sustav s početka 19. st. odraz jakoga utjecaja Katoličke crkve na mjesno stanovništvo. Stanje u obližnjim hercegovačkim selima znatno se razlikuje od onoga u Vidonjama (tako u Gracu nalazimo kao posve obična imena kao što su *Vùkan, Vùjana, Stòjan* i sl.). Razmjerno siromaštvo narodnih imena (čak i onih nekoliko poput *Cvjětiko, Nèdjèljko* i *Jánja* mogli bi se držati prevedenima od svetačkih) u Vidonjama leži vjerojatno u činjenici što su Vidonje početkom 18. st. iz matične trebinjske biskupije izdvojene i pripojene makarskoj. Kako su trebinjski biskupi iznimno rijetko zalazili na područje svoje jurisdikcije, a konstantan je bio i manjak svećenstva, nisu ni mogli provoditi odredbe Tridentinskoga koncila. Za temeljitiji pogled na razvoj imenske formule u Vidonjama nasušno je potrebno istražiti imenski sustav susjednih hercegovačkih sela kao i sela Dubrovačkoga primorja.

Godine 1991. u Vidonjama je živjelo 579 stanovnika (od čega je 293 muškarca i 286 žena). Nabrojiti ću sad neka od češćih službenih imena:

a) muška: *Ìvan* (26), *Máto* (16), *Ánte* (14), *Ìvica* i *Józo* (12), *Nikola* (11), *Nèdjèljko* (10), *Ívo, Júre, Mârio* i *Zòran* (8), *Àndrija* i *Mârko* (7), *Mârìn, Mijo, Pètar* i *Vínko* (5)...

b) ženska: *Màrija* (19), *Màtija* (16), *Màra* (15), *Íva* (11), *Stána* (10), *Àna* (9), *Vínka* (8), *Íva, Ìvana* i *Ìvânka* (6), *Àndèlka, Kàta, Mirjana, Nèdjèljka* i *Stánka* (5)

Muških je imena zabilježeno čak 98 od kojih je sad 38 nesvetačkih (tj. 38,78 %). Nadalje, nalazimo i dva dvojna (2,04 %) te 56 svetačkih (57,14 %). Svetačka su imena i dalje ostala najbrojnija, a manji broj imena veće čestote i dalje pokriva većinu pučanstva, iako u nešto manjoj mjeri. Imena Srećko i Slobodan pouzdano su prevedenice od Feliks i Liberan. Bilo bi zanimljivo istražiti preklapa li se prvi spomen imena Liberan s datumom gradnje zavjetne kapele sv. Liberana (kapelicu sv. Liberana nalazimo i u obližnjem Slivnu i u Brijesti na Pelješcu). Najveći je broj novih imena nesvetački. Među tim imenima nailazimo na neka pomodna imena (*Òliver, Luiđi, Dēnis, Ròbèrt*).

Ženskih je imena od kojih je 49 svetačkih (45,79 %), jedno udvojeno (0,93 %) i 57 nesvetačkih (53,27 %). Svetačka imena među ženama nisu više najbrojnija, ali ih i dalje nosi najveći broj Vidonjki. Zanimljivo je da su neka od češćih ženskih imena u prošlosti potpuno iščezla (poput imena *Lùcija* i *Vida*) uključujući i nekoć najbrojnije žensko ime – *Margàrīta*. U isto je vrijeme ime *Màrija* od posve

sporednoga⁹¹ postalo najpopularnije. Od neobičnijih bi svetačkih imena istaknuo ime *Tèkla*. Početkom 19. st. neobična i rijetka imena katoličkih svetica davale su žene iz imućnijih obitelji, pa bi se ta imena mogla smatrati pomodnima. Od današnjih nesvetačkih pomodnih imena ističem *Armèlīnu* i *Līrku*. Zanimljivo je i ime *Kòsana* nadjenuto 1953. u obitelji Čerlek na Kosi (danas se Kosana preziva Vrnoga) motivirano imenom toga zaselka. Kosana je inače staro narodno žensko ime.

I kod ženskih i kod muških imena bilježimo danas i tvorbene varijante (*Máte* : *Máto*, *Stípe* : *Stípo* : *Stijépo*, *Lóvre* : *Lóvro*, *Víde* : *Vído*) koje su dotada bile rijetke (zabilježeno samo *Dúje* : *Dújo*) i tvorbeni grozdovi službenih osobnih imena, kojih dotada uopće nije bilo (npr. *Màrija* > *Màra* > *Mára*, *Màrica*, *Nikola* > *Niko* > *Nìkica*, *Nìkša*) te su tako mnoga neslužbena osobna imena postala službenima.

Imena u neslužbenoj uporabi još su zanimljivija jer odražavaju prozodijske i fonološke osobitosti mjesnoga govora koje su ranije obrađene. Sada ćemo nabrojati neka češća službena i neslužbena imena. Gotovo sva imena koja odražavaju fonološke osobitosti mjesnoga govora (osim imena *Néđo*) nisu zabilježena kao službena.⁹²

a) muška imena

1. temeljna:

1.1. svetačka: *Ándrija*, *Bàrtul*, *Blāž*, *Dživo* (regionalna inačica imena Ivan), *Gabrijel*, *Ívan*, *Jākov*, *Jòsip*, *Libèrān*, *Lūka*, *Mārīn*, *Mārko*, *Nikola*, *Pāvao*, *Pètar*, *Stjèpān* : *Ščèpan*, *Šimūn*.

1.2. narodna: *Nèđèljko* : *Nèđèljko*, *Žárko*.

2. pokraćena:

2.1. svetačka: *Ándro*, *Ánte*, *Báro*, *Bráne*, *Dújo* : *Dúje*⁹³, *Gábro*, *Grgo* : *Grga*, *Íko* : *Ívo*, *Jáko*, *Józo*, *Júre* : *Đúre* (uvijek neslužbeno), *Lóvre* : *Lóvro*, *Máto*, *Mijo* : *Miho* : *Mišo*, *Mile*, *Néđo*, *Niko* : *Nika* (uvijek neslužbeno), *Pávo*, *Péro*, *Stípo* : *Stípe* : *Stijépo* : *Ščépo*, *Šimo*, *Víde* : *Vído*⁹⁴

2.2. narodna: *Bóžo*, *Cvijéto* : *Cvíto* : *Ćéto* (uvijek neslužbeno), *Ráde*, *Svéto* : *Šéto* (uvijek neslužbeno), *Vélo* (< Velimir), *Žàra* (< Žarko).

⁹¹ Takvo je bilo zbog pučkoga vjerovanja u ovome dijelu Dalmacije i susjedne Hercegovine da to ime nosi nesreću.

⁹² U pobranju neslužbenih imena i nadimaka uvelike su mi pomogli Anda (1921.), Marin (1941.) i Slobodan Vidović (1959.). Anda Vidović iznosila mi je i pučke predaje o podrijetlu prezimena.

⁹³ Među pokraćenim muškim imenima gotovo je podjednaka uporaba onih na -o (Mato, Šimo, Baro, Božo) i onih na -e (Mile, Đure, Brane), a ponekad nalazimo i obje inačice (Stipe i Stipo/ Stijepo; Duje i Dujo; Lovre i Lovro). U novije vrijeme zbog izvanjezičnih razloga prevladavaju u neslužbenoj komunikaciji oblici na -e jer zvuče "dalmatinskije".

⁹⁴ Postoji mogućnost izvođenja ovih dvaju pokraćenih imena od narodnoga imena Vidoslav.

3. *izvedena imena* (imena nastala sufiksacijom): -ača (*Stjèpača*), -ak (*Božúrak*, *Ščepúrak*), -an (*Ićan*, *Ikan*, *Mićan*, *Ràjkan*, *Zòran*), -as (*Đùrās*, *Lùkās*), -će (*Míce*), -enko (*Milēnko*), -er (*Viker*⁹⁵ < Viktor), -eško (*Ìveško*), -eta (*Lùketa*)⁹⁶, -ica (*Ìvica*, *Jùrica*, *Nìkica*, *Pèrica*), -ić (*Nìkić*, *Tùdíc*), -inco (*Màrīnco*), -iša (*Màtiša*, *Pàviša*), -ko (*Bláško*, *Bòško*, *Bránko*, *Ràdòjko*, *Rájko*, *Svètko*), -oje (*Dživoje*, *Vidoje*), -onja (*Dživonja*), -ša (*Lùkša*, *Nìkša*), -uka (*Àntuka*), -un (*Jòzūn*), -ur (*Bòžūr*), -ura (*Ščèpura*).

4. *dvodijelna imena*: *Bòžidār*, *Brànimīr*, *Radòslav*, *Svètomīr*, *Vèlimīr*, *Vidòslav*.

b) ženska imena

1. *temeljna*:

1.1. *svetačka*: *Àna*, *Apòlōnija*, *Katàrīna*, *Lùcija*, *Magdàlēna*, *Margàrīta*, *Màrija*, *Màrta*, *Verònika*.

1.2. *svetačka nastala mocijskom tvorbom*: *Àndela*: *Àngela*, *Ìvana*, *Jàka*, *Jòsipa*, *Màtija*, *Vida*, *Vinka*.

1.3. *narodna nastala mocijskom tvorbom*: *Cvijèta*, *Nèdjèljka*: *Nèđèljka*, *Stanislava*.

2. *pokraćena*:

2.1. *svetačka*: *Ànda*, *Ìva*, *Jèla*, *Kàta*, *Lúca*, *Màgda* : *Mànda* : *Màjda*, *Màra*, *Màša*, *Vèra*.

2.2. *narodna*: *Cvija*, *Mila*, *Nèda*, *Nèđa*, *Stána*, *Tóma*.

3. *izvedena*: -ača (*Màrača*, *Màrtača*), -ica: (*Ànica*, *Ìvanica*, *Kàtica*, *Màrica*, *Milica*, *Tòmica*), -ka (*Àndèlka*, *Ìvka*, *Ìvànka*, *Lènka*, *Stánka*), -uka (*Ànduka*).

4. *hipokoristična imena nastala promjenom naglaska*: *Àna*, *Káta*, *Mára*, *Véra*

Tvorba hipokorističnih imena promjenom naglaska i danas je živa s tim da se u posljednje vrijeme čini da su imena *Àna*, *Káta*, *Mára*, *Véra* postala neutralnima, a imena od kojih se izvode poprimaju pejorativno značenje.

NADIMCI

Među nadimke nisu ubrojani oni izvedeni od prezimena. Jako je malo vidonjskih nadimaka koji su nasljedni. Jedini nadimci koji se protežu na sve generacije jedne obitelji jest *Mòmeta* za dio Obradovića, *Jánjić* za Crnčeviče, *Sepètlja* za Perlete te *Kélic* za Matiče i Mioče, a takve su imali i Bulumi, ali u Dobranjama.

⁹⁵ Ime Viker nosi Viker Vidović koji danas živi u Dubrovniku.

⁹⁶ Vidljivo je da se naglasci kod antroponima na *-eta* u Vidonjama razlikuju od onih u Bukovici. Dok je u Bukovici naglasak uvijek kratkosilazan (npr. *Ràšeta*), u Vidonjama je uvijek kratko-uzlazan (npr. *Mòmeta*).

Nadimci Janjić i Kelić postali su prezimena. Nositelji istih prezimena razlikovali su se prije svega po zaseoku u kojemu su živjeli (primjerice *Bàrišići s Pòdnā, Òbradovići s Postòlīčā, Crnčevići s Brèsticē, Vidovići iz Vidōnjā*). Nadimke nastale od prezimena nisam nabrajao, a ženski se nadimci izvode uglavnom od djevojačkoga prezimena (*Čerlèkuša, Sòčka, Vidouša*), pa se u ovome radu ne navode kao što se ne navode ni muški nadimci izvedeni od prezimena (npr. *Mijòči, Obrváni, Žuvelēci*). Važno je napomenuti i to da su nositelji nadimaka ili razmjerno nedavno umrli ili su i danas živi pa sam za motivaciju nadimaka počesto pitao i same njihove nositelje.

Prvo ću nabrojiti nadimke po prezimenima:

Barišić: *Bàrkanović, Cùndura, Dróco, Dùca, Dúle, Dživoje, Gòbo, Kúncić, Mâksim, Mânistra, Múšić, Ràdžić, Šángo, Šúle, Trèskalo, Zékić, Žiga*

Crnčević: *Bàkmazović, Jánjić, Jóskić, Kurilíc, Lùkasović, Škáljković*

Galov: *Bóca, Céndo, Dživonjin, Prce*

Glavinić: *Bùfalo, Čádro, Šóše, Trìpković, Vùčina*

Kljusurić: *Dúndo*

Komazin: *Bújo*

Martinović: *Élkić, Màrača, Màrtača*

Matić: *Grándić, Kélić, Màđār, Púle, Skáko, Šćepúrak, Tùdić*

Mijoč: *Céngo, Čúće, Nika, Nikić, Škáro*

Milolaža: *Fríngić, Ministar, Šólko, Štrùc*

Obradović: *B්රkić, Mòmeta*

Obrvan: *Čàmbur, Málīngrović, Mrće, Sádo, Trìpković*

Obšivač: *Božúrak, Cemo, Céndo, Čosić, Lukètina, Mázija*

Paškotić: *Líce*

Perleta: *Sepètlja*

Pratežina: *Bèpo, Dùca*

Sentić: *Bàjušić*

Tošić: *Kélić, Pàpa, Vùkan*

Vidović: *Bèg, Bèžina, Bíčić, Búdo, Čúlko, Čáto, Fòlīnko, Gále, Gálić, Kadarínac, Pèpalo, Slàvīć, Škàrica, Švábo, Trífo*

Pregled nadimaka po motivaciji:

a) od antroponima:

1. *od narodnoga muškog imena i njegovih izvedenica:* Mometa, Slavić, Vučina, Vukan
2. *od hrvatskog oblika svetačkoga muškog imena i njegovih izvedenica:* Božu-

- rak, Duća, Dule, Dživoje, Dživonjin, Joskić, Kurilić⁹⁷, Laco, Liće, Lukasović, Luketina, Maksim, Nika, Šćepurak, Šolko, Trifo, Tudić
3. *od muških aloglotskih imena*: Bepo, Ćemo⁹⁸, Mušić, Žiga
 4. *od ženskoga narodnoga imena i njegovih izvedenica*: Janjić⁹⁹
 5. *od ženskoga oblika svetačkoga imena i njegovih izvedenica*: Elkić, Marača, Maran, Martača
 6. *od ženskoga muslimanskog imena*: Radžić
 7. *motiviran drugim nadimkom*: Bajusić, Bežina, Čulko¹⁰⁰, Ćerlekušić, Galić, Nikić, Sočkić, Škarica

b) nadimci motivirani tjelesnim karakteristikama:

1. neutralni: Brkić, Gale
2. podrugljivi: Bakmazović (tur. bakmaz ‘slijepac’), Čuče¹⁰¹, Ćosić, Gobo, Sado (‘podsmješljiv nadimak hromu čovjeku’, ARj), Šango (lok. šanjav ‘gobav’), Štruc (‘omalen’), Tripković¹⁰² (lok. *tr̥ipko* ‘debeljko’)

c) nadimci motivirani duhovnim karakteristikama i navadama njihovih nositelja:

1. podrugljivi nadimci motivirani duhovnim manama njihovih nositelja ili njihovim nekonvencionalnim ponašanjem njihovih nositelja: Bančina, Barkanović (usp. lok. *b̥arkat se* ‘tući se’¹⁰³, Bufalo (usp. lok. *b̥ifat se* ‘tući se’), Bujo (usp. lok. *bujat* ‘bućati’), Cundura (usp. cundur < mađ. condra ‘poderan’), Prce, Pr-palo, Skako¹⁰⁴ (< skakati ‘igrati’), Šoše, Šule¹⁰⁵, Treskalo (lok. *tr̥eskat* ‘tući’)
2. podrugljivi nadimci nastali metaforizacijom od objekta iz materijalnoga svijeta: Boca, Ćato¹⁰⁶, Mazija, Sepetlija¹⁰⁷ (sepēt < tur. < perz. seped ‘koš od šiblja koji se nosi na leđima’)
3. podrugljivi nadimci nastali metaforizacijom od naziva za neku ljudsku djelatnost ili zanimanje: Ministar, Papa

⁹⁷ Nositelji su nadimka Crnčevići s Brestice koji su za teških vremena prenosili vijesti s Brestice na Badžulu i Mislinu što je dovelo do toga da puk nadimak izvodi od riječi kurir.

⁹⁸ Izvođenje nadimaka od muslimanskih imena jako je zastupljena u selu Glušci kod Metkovića gdje većina muških stanovnika sela ima tako izvedene nadimke.

⁹⁹ Ime se Janja može držati i prevedenim (iako krivo) od Agneza.

¹⁰⁰ Nadimak motiviran prezimenom Čulić.

¹⁰¹ Nositelj nadimka bio je niska rasta.

¹⁰² Fonem *f* posve je običan u mjesnome govoru pa mi se čini uputnijim izvoditi ga od apelativa *tripko* nego od imena *Trifun*.

¹⁰³ ARj bilježi glagol barkati u značenju ‘ticati, bockati’, a navodi se i glagol brcnuti ‘malo samo dohvatiti’.

¹⁰⁴ Nositelj je nadimka bio duhovit i brz na jeziku.

¹⁰⁵ ARj bilježi antroponim Šule kao muški nadimak u Crnoj Gori, a kao ime u Lici.

¹⁰⁶ Nositelj nadimka bio je ovisnik o nikotinu.

¹⁰⁷ Navodno je alfir Ostojić našao jednoga mališana u sepetu i od njega potječu svi Perlete.

4. nadimci nastali metaforizacijom od naziva za životinje: Bičić, Kadarinac, Pule, Zekić
- d) nadimci motivirani nositeljevom vanjštinom, materijalnim stanjem i društvenim statusom:
1. nastali metaforizacijom od titule: Ban, Beg
 2. nastali metaforizacijom od objekta ili djelatnosti iz materijalnoga svijeta: Čadro, Čendo, Fringić, Kelić (usp. kelava ‘slani ovčji sir’), Manistra, Mrče
 3. nastali metaforizacijom od tjelesne osobine: Grandić
- e) nadimci motivirani etnonimom: Mađar, Švabo (pogrdno)
- f) nadimci motivirani rodbinskim vezama: Dundo¹⁰⁸
- g) nadimci motivirani nositeljevim zanimanjem: Škaljković¹⁰⁹, Škaro
- h) nadimci upitne ili nepoznate motivacije: Cengo, Čambur¹¹⁰, Čendo¹¹¹, Droco, Folinko, Fringić, Kunkić¹¹², Malingrović, Šoše¹¹³

Razvidno je da je najveći broj nadimaka nastao od antroponima, a tek je nešto manje nadimaka motiviranih duhovnim karakteristikama i navadama njegovih nositelja. Razmjerno su rijetki nadimci motivirani etnonimom, rodbinskim vezama i zanimanjem.

Tvorbene značajke nadimaka:

- a) nadimci nastali transonimizacijom:
1. *od muškoga imena*: *Bèpo* (< tal. Beppe), *Božúrak* (Božur [Božidar] + -ak), *Ćemo* (pokraćeno od Kemal), *Dùća* (< Duka < Dujo), *Dúle* (Du-[< Dujo¹¹⁴] + -le), *Dživoje* (Dživo + oje), *Láco* (Lad- [Vladimir/ Vladislav] + -co), *Líce*

¹⁰⁸ Eventualno bi se ovim nadimcima mogli pribrojiti i nadimci motivirani majčinim prezimenom.

¹⁰⁹ Kako su škalje komadi tučena kamena za posipavanje ceste, za pretpostaviti je da su nositelji nadimka nadimak dobili za gradnje ili obnove Napoleonove ceste.

¹¹⁰ Možda je riječ o nekoj pučkoj tvorbi od turskih etimona (tur. çam “bor”, bur < bulmak ‘opskrbiti, dostaviti’).

¹¹¹ Nadimak je moguće izvoditi od imena Cvjetko, od alb. qen ‘pas’ (usp. srp. čeno) ili od čenda ‘tanko platno, osobito svileno’ (ARj), postoji u mjesnome govoru apelativ *čenda* ‘dječja haljinica’.

¹¹² Ispitanici su mi rekli da je Kunkić nadimak dobio po tome što je bio sklon kunjanju, ali Kunko postoji i kao vlaško ime.

¹¹³ Postoji u mjesnome govoru pridjev *šošav* u značenju ‘lukav i okretan’, ARj bilježi ime Šošaja, a postoji i zaselak Šoše kod Trebinja. Prezimena Šošić i Šoše ponekad se povezuje i s alb. shoshë ‘rešeto’.

¹¹⁴ Duća i Dujo nadimci su dvojice Duja Barišića. Ime Dušan nije zabilježeno u Vidonjama, a ni u hrvatskome dijelu istočne Hercegovine (za razliku od zapadne) koliko mi je poznato.

(< Liberan), *Lukètina* (Luketa + -ina) *Màksim*, *Mometa* (Momo [< Momir]+ -eta), *Nika* (pokraćeno od Nikola), *Slàvić* (Slavo [< Slavomir] + -ić), *Šćepúrak* (Šćepur + -ak), *Šólko* (< Šole + -ko < Solomun), *Trífo* (pokraćeno od Trifun), *Vučina* (Vuk + -ina), *Vùkan* (Vuk + -an), *Žiga* (pokraćeno od Žigmund < njem. Siegmund)

2. *od ženskoga imena: Márača* (Mara + -ača), *Màrtača* (Marta + -ača)
 3. *od posvojnoga pridjeva muškoga roda: Dživonjin* (Dživonja + -in)
 4. *od etnonima: Măđār, Švábo*
 5. *od apelativa: Bân, Bëg, Bóca* (bóca 'mala boca'), *Kadarínac* (< kanarinac), *Mànistra*, *Màzija* (tur. mazi 'čelik'), *Ministar*, *Pápa*, *Škáro* ('majstor')
- b) nadimci nastali promjenom naglaska apelativa: *Bíčić* (< bičić 'mali bik'), *Dúndo* (< dundo < dalm. dundo < lat. dominus), *Púle* (< pùle)
- c) nadimci nastali sufiksacijom:
1. -an: *Màran* (Màra + -an)
 2. -do : *Ćendo*
 3. -e: *Čúće* (čuć- [< čučati] + -e), *Gále* (gal + -e), *Mřće* (mrk- [< mrkati]), *Prće* (pokraćeno od prznica), *Šóše*
 4. -go : *Céngo*, *Šángo* (šan- [<šantati])
 5. -ica: *Škàrica* (Škaro + -ica)
 6. -ić: *Bàjušić* (Bajuša + -ić), *Břkić* (brk + -ić), *Čerlèkušić* (Čerlekuša + -ić), *Ćósić* (tur. köse 'muškarac bez brade i brkova' + -ić), *Élkić* (Elka + -ić), *Frín-gić*, *Gálić* (Gale + -ić), *Grándić* (lok. grando 'bogat' [< tal. grande 'velik'] + -ić), *Jánjić* (Janja + -ić), *Jóskić* (Josko + -ić), *Kélić*, *Kúnkić*, *Kurilíc* (Kuril [< Ćiril] + -ić), *Múšić* (Mušo [< Muhamed] + -ić), *Nikić* (Nika + -ić), *Ràdžić* (Radžija + -ić), *Sòčkić* (Sočka + -ić). *Tūdīć* (Tudija [<Tadija] + -ić)
 7. -ina: *Bànčina* (banč- [< bančiti]+ -ina), *Bèžina* (Beg + -ina)
 8. -īnko: *Fòlīnko*
 9. -le: *Dúle* (Du- [< Dujo] + -le), *Šúle* (šu- [< šugav] + -le)
 10. -lija: *Sepètlija*
 11. -lo: *Bùfalo* (bufa- [lok. bufat se < tal. buffa 'udar vjetra'] + -lo), *Přpalo* (prpa- [< prpati] + -lo), *Trèskalo* (treska- [< lok. trèskat] + -lo)
 12. -o: *Bújo* (buja- [< lok. bujat] + -o), *Čádro* (čador [< tur. çadır] + -o), *Čúlko* (Čulka + -o), *Čáto* (čat [< tur. kâğıt "cigaretni papir"] + -o), *Dróco*, *Sádo*
 13. -ović: *Bàkmazović* (bakmaz [< tur. bakmaz 'onaj koji ne vidi'] + -ović), *Bàrkanović*, *Lùkasović* (Lukas + -ović), *Màlīngrović*, *Škàljković*, *Tripković* (tripko + -ović)
- c) aloglotski nadimci i nepoznato: *Cùndura*, *Čàmbur*, *Góbo* (< tal. gobbo 'grabavac'), *Štrūc* (< austr. njem. Strutzen 'kruh umiješan poput platenice')

Zanimljiva je pojava u Vidonjama da je velik broj imena nastao transonimizacijom od osobnih imena. Razvidno je da je i sufiksalna tvorba plodnija nego kod osobnih imena. Vjerojatno su neki od sufikasa za tvorbu nadimaka nekoć bili plodni i u tvorbi imena. Od aloglotskih elemenata među antroponimima najviše je turskih, nešto je manje talijanskih, a nalazimo još dalmatske, albanske, vlaške, francuske i njemačke jezične tragove. Kako su nadimci neslužbeni dio imenske formule, tako su oni podložniji mijenjanju i utjecajima drugih jezičnih sustava.

ZAKLJUČAK

U Vidonjama razvoj prezimena možemo kontinuirano pratiti od sredine 17. st. kada na ove prostore iz susjednih hercegovačkih sela i Popova doseljuje većina današnjih vidonjskih obitelji. Dotada su prezimena u ovim krajevima i šire nosili samo povlašteni. Za samo proučavanje imenske formule u ranijim razdobljima Vidonjama od velike će važnosti biti proučavanje župnih matica iz susjednih hercegovačkih sela i Dubrovačkoga primorja jer se iz ranijih razdoblja sačuvao tek popis posjednika u Vidonjama koncem 18. st. Iz njega je već vidljivo da je udio narodnih imena nekoć bio puno veći, a na smanjivanje toga udjela uvelike je utjecala i Katolička crkva, osobito nakon što su Vidonje izdvojene iz trebinjske biskupije i pridodate makarskoj. Bitna je i činjenica da je veliki broj nadimaka nastao transonimizacijom od negdašnjih osobnih imena pa su, prema tome, i nadimci nezaobilazni u proučavanju osobnih imena. Nadimci su, od svih antroponimijskih kategorija, najpodložniji aloglotskim utjecajima i njihova nam motivacija daje uvid u tjelesna svojstva i svjetonazor njihovih nositelja.

Od tvorbenih načina treba izdvojiti tvorbu antroponima od apelativa promjenom naglasaka i osobitu hibridnu tvorbu od hrvatskih etimona i turskih sufikasa.

LITERATURA I IZVORI

- ANIĆ, VLADIMIR ³1998. *Rječnik hrvatskoga jezika*. Novi Liber: Zagreb.
- ALIČIĆ, AHMED 1985. *Poimenični popis sandžaka vilajeta Hercegovine*. Orijentalni institut u Sarajevu: Sarajevo.
- ANĐELIĆ, PAVAO; SIVRIĆ, MARIJAN; TOMISLAV ANĐELIĆ 1999. *Srednjovjekovne humske župe*. Ziral: Mostar.
- BARIĆ, HENRIK 1950. *Rečnik srpskoga ili hrvatskoga i arbanaskoga jezika*. Izdavački zavod JAZU: Zagreb.
- BEBIĆ, JOSIP 1990. *Župa Slivno Ravno*. Crkva u svijetu: Split.
- BJELANOVIĆ, ŽIVKO 1988. *Antroponimija Bukovice*. Književni krug: Split.
- BRANDT, MIROSLAV ²1995. *Srednjovjekovno doba povijesnog razvitka*. Školska knjiga: Zagreb.

- BUDAK, NEVEN 1994. *Kultura humsko-duklijanskog područja do kraja 12. stoljeća. Prva stoljeća Hrvatske*. Zagreb, 128–142.
- DEANOVIĆ, MIRKO; JERNEJ, JOSIP ¹⁴2002. *Talijansko-hrvatski rječnik*. Školska knjiga: Zagreb.
- DEDIJER, JEVTO 1909. *Hercegovina. Srpski etnografski zbornik*, knjiga 12, Beograd.
- FILIP, GORAN; IONILA, FLORIN 2001. *Hrvatsko-rumunjski rječnik*. Naklada Nediljko Dominović: Zagreb.
- FRANČIĆ, ANDELA 2002. *Međimurska prezimena*. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje: Zagreb.
- HALILOVIĆ, SENAHID 1996. *Govorni tipovi u međuriječju Neretve i Rijeke dubrovačke. Bosanskohercegovački zbornik*, 7, Sarajevo.
- Hrvatski enciklopedijski rječnik* 2002. Novi Liber: Zagreb.
- HRABAK, BOGUMIL 1985. *Zemljišne parcele feudalaca i muslimanskih seljaka u Popovu, Zažablju i Trebinju početkom Morejskog rata. Tribunia*, 9, Trebinje.
- KAČIĆ MIOŠIĆ, ANDRIJA 1942–1945. *Djela Andrije Kačića Miošića. Stari hrvatski pisci*, 27, JAZU: Zagreb.
- KAPETANIĆ, NIKO; VEKARIĆ, NENAD 1997. *Falsifikat o podrijetlu konavoskih rodova*. Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku: Dubrovnik 1997.
- KAPETANIĆ, NIKO; VEKARIĆ, NENAD 2001. *Konavoski rodovi*. Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku: Zagreb.
- KLAIĆ, BRATOLJUB ⁴1962. *Rječnik stranih riječi: izraza i kratica*. Zora: Zagreb.
- KOMADINA, ANTE 1988. *Interkonfesionalni odnosi na području trebinjske biskupije. Tisuću godina trebinjske biskupije*, Sarajevo, 125–134.
- KRASIĆ, STJEPAN 1998. *Zanimljivo iz povijesti. Mostariensia*, 9, Mostar.
- Leksik prezimena Socijalističke Republike Hrvatske* 1976. Nakaldni zavod Matice hrvatske: Zagreb.
- MACAN, TRPIMIR ²1990. *Iz povijesti Donjega Poneretavlja*. Galerija Stećak: Zagreb – Klek.
- MANDIĆ, NIKOLA 2000. *Podrijetlo hrvatskih rodova u Konjicu i okolici*. Vlastita naklada: Mostar – Konjic.
- MANDIĆ, NIKOLA 1999. *Podrijetlo hrvatskih starosjedilačkih rodova u Mostaru*. Sveučilište u Mostaru i Matica hrvatska: Mostar.
- MATASOVIĆ, RANKO 1997. *Kratka poredbeno-povijesna gramatika latinskoga jezika*. Matica hrvatska: Zagreb.
- MLADENOV, MARIN; CRVENKOSKI, DUŠKO; BLAGOESKI, BORIS 1968. *Bugarsko-makedonski rječnik*. Prosvetno delo, Nolit: Skopje.
- NIKIĆ, ANDRIJA 1988. *Hercegovački katolici između 1683. i 1735. godine. Tisuću godina trebinjske biskupije*. Sarajevo, 135–163.
- NOSIĆ, MILAN 1998. *Prezimana zapadne Hercegovine*. Hrvatsko filološko društvo: Rijeka.

- PERKOVIĆ, TOMISLAV 2003. *Stanovništvo Livanjskog polja*. Matica hrvatska: Livno.
- PULJIĆ, IVICA 1995. *Neum – povijesna domovina Hrvata. Neum – zavičaj i zemlja Hrvata. Humski zbornik*, 1, Neum.
- PULJIĆ, IVICA 1988. *Prva stoljeća trebinjske biskupije. Tisuću godina trebinjske biskupije*. Sarajevo, 47–82.
- PULJIĆ, IVICA; VUKOREP, STANISLAV 1994. *Naša prezimena: korijeni i razvoj. Hutovo*. Split, 285–357.
- Rječnik hrvatskoga ili srpskog jezika 1880.–1976*. JAZU: Zagreb.
- SIVRIĆ, MARIJAN 2003. *Migracije iz Hercegovine na dubrovačko područje (1667.–1808.)*. *Humski zbornik*, 6, Dubrovnik – Zagreb.
- SIVRIĆ, MARIJAN 1995. *Nešto o obitelji Lazarević s Hotnja*. *Neum – zavičaj i zemlja Hrvata. Humski zbornik*, 1, Neum.
- SKOK, PETAR 1971.–1974. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskog jezika*. JAZU: Zagreb.
- ŠIMUNOVIĆ, PETAR 2004. *Bračka toponimija*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- ŠIMUNOVIĆ, PETAR 1995. *Hrvatska prezimena: podrijetlo, značenje, rasprostranjenost*. Zagreb: Golden marketing.
- ŠIMUNOVIĆ, PETAR: *Ivšić i Dubrovnik. Ivšić i hrvatski jezik*, Zagreb, 127–140.
- ŠIMUNOVIĆ, PETAR 1972. *Toponimija otoka Brača. Brački zbornik*, Supetar.
- ŠIMUNOVIĆ, PETAR; LUKENDA, MARKO 1995. *Osobno ime Vid. Rasprave Zavoda za hrvatski jezik*, 21, Zagreb, 213–225.
- ŠIMUNDIĆ, MATE 1995. *Nepoznata osobna imena dijela istočne Hercegovine u popisu 1475.–1477. Folia onomastica Croatica*, 4, Zagreb, 143–165.
- ŠKALJIĆ, ABDULAH 1979. *Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku*. Svjetlost: Sarajevo.
- TRUHELKA, ĆIRO 1941. *Studije o podrijetlu*. Matica hrvatska: Zagreb.
- VEKARIĆ, NENAD 1995.–1996. *Pelješki rodovi*. Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku: Zagreb.
- VIDOVIĆ, MILE 2000. *Don Radovan Jerković: život i djelo*. Matica hrvatska: Metković.
- VIDOVIĆ, MILE 1996. *Povijest Crkve u Hrvata*. Crkva u svijetu: Split.
- VIDOVIĆ, MILE 1998. *Župa Dobranje – Bijeli Vir*. Crkva u svijetu: Split.
- VIDOVIĆ, MILE 1994. *Župa Vidonje*. Crkva u svijetu: Split.
- VUKOREP, STANISLAV 1996. *Prilog proučavanju podrijetla hrvatskog pučanstva Počiteljskoga kraja. Povijest hrvatskog Počitelja, Zbornik znanstvenog simpozija Povijest hrvatskog Počitelja*, Općinsko poglavarstvo Čapljina, Mala ma, Zagreb.
- VUKOREP, STANISLAV 1995. *Staro neumsko pučanstvo. Humski zbornik*, 1, Neum – zavičaj i zemlja Hrvata, Neum.

A sketch of Vidonje anthroponymy

Summary

The village Vidonje in the vicinity of Metković, although inhabited in earlier periods, had not been mentioned in written documents until the end of the 16th century. The first documents containing a considerable amount of anthroponymic data stem from the end of the 17th century, when the village was inhabited by refugees from eastern Hercegovina. At that time the first family names in Vidonje were recorded, and from that time on it was possible to trace the development of name formulae. Before that only the privileged had family names. The development of the name formulae has been greatly influenced by the Catholic church, and due to its influence the number of folk names is relatively small. Nick-names were subject to aloglotic elements (from Dalmatian through Turkish to Italian, German and French).

Interesting example of the formation of anthroponymic categories is the formation from appellatives by accent change and hybrid formation from Croatian roots and Turkish suffixes.

Ključne riječi: antroponimija, osobna imena, prezimena, nadimci, Vidonje

Key words: anthroponymy, personal names, surnames, nick-names, Vidonje